

Luna Yen onthult talent

Het is volle maan en een prachtige rustige nacht. Dat die rust maar schijn is blijkt als we op de afgesproken plaats binnenwandelen. Hubert Vis en Jacky Bernabela sjouwen stoelen naar het prieel voor de mensen die binnendruppelen. Vanavond is het Luna Yen. Een literaire bijeenkomst van een aantal inwoners van Bonaire onder leiding van SKAL.

[Hubert Vis van SKAL leidt Luna Yen in]

Tekst en foto's Christel Cosijn en Richelle van den Dungen Gronovius

Het zijn veelal verborgen dicht- en prozatalenten. Weinig mensen weten van het bestaan van Luna Yen en dat is vast geen toeval. Bijeenkomsten die tijdens de volle maan plaatsvinden hebben vaak een geheimzinnig karakter en naarmate de avond vordert

worden de verhalen spannender. Alleen de leden weten waar de volgende Luna Yen wordt gehouden! Hebt u ook dichttalent dat alleen bij volle maan onthuld mag worden? Ga dan liever niet onder een Tamarindeboom zitten!

Dichters zijn geen gewone mensen al zijn ze in het dagelijkse leven niet

gemakkelijk te herkennen. Soms zijn ze erg stil of juist gedreven sprekers, ze hebben allemaal een overeenkomst: ze denken na over de essentie van het leven. De essentie van het leven in het groot en in het klein. Van het ontstaan van het heelal tot het ontstaan van een zandkorreltje en dit alles in verhouding tot het bestaan van de mens en zijn emotie. Het zijn niet altijd hoogdravende onderwerpen die de mens in het diepste van zijn ziel raken. Het spelen met woorden heeft ook iets luchtigs, humoristisch en altijd tot doel om te kijken met de ziel van de dichter.

[Trefpunt Luna Yen]

We gaan die avond in op een uitnodiging van Hubert Vis om een van de bijeenkomsten van Luna Yen bij te wonen en wandelen nieuwsgierig het prieel binnen waar we hartelijk worden ontvangen. Gelukkig heeft niemand bezwaar tegen twee vreemde Luna-eenden in de bijt. Hubert is goed voorbereid en leidt de avond in met de

vraag of er een andere naam voor prieel is in het Papiaments, want in deze taal worden ook de meesterwerken van de deelnemers geschreven. Toch draagt hij een Nederlandstalig gedicht voor. De twee boeken die worden besproken rouleren binnen de groep en wanneer de klanken van Denise Jannah door het overdekte prieel naar buiten zweven op zoek naar de eerste glimpen van de late maan, nemen ook de laatste leden van Luna Yen plaats. De bijzondere teksten van Miss Jannah waren live op het Jazzfestival te beluisteren. Na het lied staan enkele deelnemers ineens al pratend op en verdwijnen achter een deur naast het podium in het prieel. Het heeft iets geheimzinnigs. Een aantal dames deelt meegebrachte snacks rond en bekertjes limonade.

[Snacks bij volle maan]

Papy Cicilia, een geboren verteller, doorbreekt de stilte met een van zijn anekdotes. Dan gaat de deur naast het podium weer open, iedereen richt zijn

aandacht op de twee verklede mensen die plaats nemen op de stoelen op de verhoging. De vrouw draagt een pet en de man lurkt aan een sigaar. De derde persoon die de moeder voorstelt van het zittende tweetal is in lokale klederdracht en begint met de aankondiging. Ze vertelt het publiek wat er aan de hand is. Haar kinderen moeten respect worden bijgebracht. Roerloos zitten ze te luisteren naar hun moeder die een hele tirade houdt over respect. Nadat ze het applaus in ontvangst nemen lopen ze voldaan weer terug naar de kring.

[Voordracht]

Opnieuw gaan er snacks rond en vertelt men over de tijd van de spiritu's en alma malu. De spiritu's in de Tamarindeboom die de kinderen riepen en weglokten van hun ouders om nooit meer terug te keren. Als je voor donker nog op straat liep was het ondenkbaar om langs een Tamarindeboom te lopen, laat staan er

onder door. Om half negen meldt iemand dat de maan op is en ook Tante Lien neemt plaats in de kring.

[Volle aandacht voor elkaar]

Bubu leest 'Laga Mi' voor en er wordt aandachtig geluisterd. Heeft hij het zelf geschreven? Hij krijgt een flink applaus. Dan volgt 'Juice di Bida'. Iedereen neemt de tijd om te spreken. Eenmaal aan het woord wordt er uitvoerig een standpunt uiteen gezet. Jacky Bernabela vertelt over haar ervaring met kinderen van het winnen van een gedichtenwedstrijd. Het jochie had stomverbaasd geluisterd toen hij zijn gedichtje terug hoorde als liedje. Dat gaf zijn tekst een andere dimensie.

[Ubaldo Domacassé draagt voor uit eigen werk]

De lange Ubaldo Domacassé brengt iedereen aan het lachen. Thelma de Palm loopt met haar schriftje naar voren en draagt haar gedicht voor over de 'Kunuku' en daarna nog een over 'Mi Soño di Hulanda'. Met humor en fantasie beschrijft ze haar droombeelden over haar diepe verlangen om Nederland te bezoeken, waar haar zoons juist afstuderen. Daar wil ze bij zijn, koste wat kost. In het echte leven kan zij deze onderneming echter niet bekostigen, maar gelukkig blijkt het, wanneer het op betalen aankomt, maar een droom. 'San Pero en Santu Juan' wordt voorgelezen door Bea Boekhoudt-Croes. Vanwege de scherpe clou wordt ze dringend verzocht het nogmaals voor te dragen. Hubert merkt op dat er een woord met een negatieve klank in staat die misschien niet zo is bedoeld.

[Papy Cicilia met Pos di Amor]

Papy Cicilia leest 'E fenomenon di den bario' voor, een van de verhalen

uit *Pos di Amor, Rekordando e Nikiboko di 50 aña pasá*. Het boekje wat hij toont gaat over negen buurten op Bonaire. In 1900 was er nog geen electra, geen stromend water. Mensen veranderden nog in koeien, geiten en eenden. Papy blijft lang voorlezen over het oude Bonaire. De gewoontes, plaatsen en de sfeer worden door de luisteraars herkend. De tijd dat je je huis kon beschermen met een koeienhoofd op je hek is definitief voorbij. Papy zit op zijn praatstoel. De voorbije eeuw blijft hem boeien en de mooie manier van verwoorden maakt dat iedereen aan zijn lippen hangt. Het zijn geen onbekende verhalen, integendeel. Het is vooral zijn manier van vertellen die ze weer tot leven wekt. En vertellen is een eeuwenoude volkskunst die hij goed meester is.

Wanneer Papy Cicilia over Lagaro vertelt, de geest van een soort groot varken, komen de verhalen over voorouders, geesten en herinneringen van de luisteraars bovendrijven. Het fenomeen Oyada blijft voor velen ongrijpbaar, maar iedereen kent wel iemand die eraan doet of heeft een verhaal over boontjes die bij hoge spanning uit elkaar barsten. Pasgeboren baby's worden met een boontje beschermd tegen Het Boze

Oog. Tot slot vertelt een van de dichters over veranderende lichten die hem eens hebben gevolgd. Groen, rood en wit, maar niemand kan hem daarover meer vertellen. Wel komen er herinneringen los van anderen over onverklaarbare lichten en plekken waar ze worden gezien.

[Enkele leden van Luna Yen]

Het maanlicht wordt feller naarmate de zilveren schijf steeds hoger kruipt en terwijl er opnieuw snacks en drinken worden rondgedeeld nemen we met respect afscheid van deze bijzondere groep met zijn verborgen dichterlijk talent. Voordat we naar de auto lopen kijken we even om ons heen. Geen dwaallichten die ons volgen, noch een varkensgeest. Onze opluchting is van korte duur. Is dat niet een Tamarindeboom waar de auto onder geparkeerd staat?

Manera santu den mi man

Beatrix Boekhoudt-Croes

Manera santu den mi man
mi ta sintibo ta slep bai
kon ku mi primi mi moketa
bo ta sigui basha ketu bai.

Mi wowonan ta yena ku awa
un doló ta ataká mi stoma
mi kurason ta hala sera
mi otro man kier bin yuda.

Pero enbano ta tur esfuerso
mi mannan no ta suficiente
bo ta sigui basha pokopoko
i mi man ta kedando bashí.

Lágrimanan basha numa
laba mi kara, mi kurason
laba mi mannan ku ya ta bashí
ya no tin santu, ni tin amor.

Kon sigui biba sin bo?

Mi soño di Hulanda

Thelma de Palm

Mi a bisa tur mi famianan tumba pa Hulanda
Ora mi tataba den avion mi mes a traha mi
idea,
ku ta den bapor franses mi ta.
E alanan di e avion a para bira master di oro.
Yegando Hulanda,
a ni fierno por tabata igual.
Tur kos a bai robes pa drechi.
Na lugá di mi promé yu trese diploma di
ingeniero pa mi,
el a trese nietu pa mi
E otronan, nò mihó mi no sigi mas.
Gay di mi besina a grita 4or di mardugá
Mi a spièrta ku mi kusunchi papa papa.
Pero ta bon ku tabata un soño sodá.